

Отже, до особистісних характеристик майбутнього фахівця фізичної культури і спорту висуваються неабиякі вимоги, оскільки, в першу чергу, він несе відповідальність за здоров'я своїх вихованців. Заняття фізичною культурою і спортом безпосередньо впливає на самопочуття, зокрема, та стан здоров'я, в цілому. Безпека і ефективність занять руховою активністю можлива лише за умови високої кваліфікації і освіченості фахівця фізичної культури і спорту.

Список використаних джерел

1. Воробйов М.І. Практика в системі фізкультурної освіти : навч.посібник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту / М.І. Воробйов, Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2006. – 192 с.
2. Петунин О.В., Веселкин М.С. Введение в физкультурно-педагогическую деятельность: учебное пособие для будущих педагогов по физической культуре. – М.: Советский спорт, 2012. – 198 с.
3. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти —К.:Видавничий Дім «Слово», 2004. – 616 с.
4. Степаненкова Э. Я. Теория и методика физического воспитания и развития ребенка : учеб. пособие для студентов пед. вузов, обучающихся по специальностям 030900 - Дошк. педагогика и психология, 031100 - Педагогика и методика дошк. образования / Э. Я. Степаненкова. - М. : Academia, 2001. – 365 с. : ил. - (Высшее образование).

УДК 371.4

Брижак Надія Юріївна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Проблема формування пізнавального інтересу молодших школярів важлива й сучасна у теорії і практиці педагогічної науки. Її актуальність зумовлена впровадженням у навчальний процес таких засобів активізації, як системи пізнавальних і творчих завдань, застосування різних прийомів співробітництва і навчального діалогу, групової та індивідуальної роботи, що сприяє формуванню й розвитку пізнавальних інтересів учнів початкової школи. Адже, головним завданням школи сьогодні є навчити дітей мислити, сформуванню в учнів бажання здобувати знання та застосовувати їх на практиці [2, с.10].

Основні аспекти формування і розвитку пізнавальних інтересів знайшла своє відображення у працях сучасних вітчизняних і зарубіжних дослідників, педагогів, методистів, учителів-практиків. Науковцями виділено такі основні

ланки процесу формування пізнавальних інтересів: ідеї, що відображають сучасні уявлення про розвиток пізнавальних інтересів (І. Бех, Н. Бібік, Л. Божович, Л. Виготський, О. Киричук, Н. Морозова, Р. Науменко, В. Онищук, В. Паламарчук, І. Підласий, О. Пошетун, В. Сухомлинський, Г. Щукіна та ін.); особливості формування і розвитку інтересу (А. Куракіна, Є. Трифонов, Н. Шалатонова та ін.); методичні системи та методики формування і розвитку інтересів (І. Карякін, В. Кобаль, В. Корнєв та ін.). У роботах цих науковців розглядаються основні методологічні питання теорії інтересу, його вплив на виховання особистості.

Виховання активного ставлення до знань, науки взагалі й до навчальної діяльності зокрема неможливе без розвитку допитливості, потягу до знань, інтересу до пізнання. Суворі, категоричні вимоги, покарання, адміністративні заходи безсилі, якщо в дитини немає потреби навчатися, якщо пізнавальні діяльність для неї позбавлена життєвого змісту.

Згідно з концепцією діяльнісного підходу [3, с.83] успішність будь-якої діяльності залежить від наявності достатнього ступеня інтересу до конкретної діяльності. Слово «інтерес» походить від латинського *interest*, як «маючий значення», тобто такий, що є причиною дії особистості, її соціальної поведінки.

У розробці теорії інтересу немає єдиної думки, що обумовлено багатоплановістю проблеми. З однієї точки зору, інтерес має пізнавальну спрямованість, а з іншої – інтерес розглядається як потреба особистості. Ще видатний педагог, класик світової педагогіки К. Ушинський (1824–1871) в інтересі вбачав основний внутрішній механізм успішного навчання. Він довів, що зовнішній механізм поневолення не досягає потрібного результату, навчання, позбавлене інтересу і здійснюване тільки силою примусу, вбиває в учні прагнення до оволодіння знаннями. Водночас, на думку К. Ушинського, не можна все навчання зводити до інтересу – воно потребує і чорнової роботи, значного вольового зусилля. Зокрема, С. Шацький зауважував, що для дитини важливо з цікавістю здобувати знання. Цю думку поділяють і психологи Г. Люблінська, Н. Морозова, Л. Славіна, зазначаючи, що принципово важливим є формування пізнавальних інтересів як ознаки готовності дитини до шкільного навчання.

У психолого-педагогічній літературі немає єдиного підходу до визначення поняття «пізнавальний інтерес». Зазначений феномен розглядається як інтерес, який має пошуковий характер, підвищує можливості розумового розвитку учня (В. Паламарчук), викликає бажання пізнати те, що невідомо учню (Г. Ващенко), сприяє усвідомленій самостійності (О. Савченко), викликає продуктивну роботу (В. Лозова), змінює способи розумової діяльності (Г. Щукіна), є умовою розвитку творчої особистості (М. Алексєєва), це спонукання до діяльності, мотивація діяльності (М. Беляєв).

На думку Н. Бібік, завдання вчителя полягає в тому, щоб сформувати у дітей пізнавальний інтерес як провідний мотив навчальної діяльності, якій необхідно підтримувати в режимі домінування над другорядними мотивами (обов'язок, досягнення, престиж тощо), бо він має ряд переваг перед ними, що

проявляються в ситуаціях, коли учень прагне удосконалювати свою пізнавальну діяльність. Згідно з концепцією дослідниці, пізнавальний інтерес шести - семирічних дітей характеризується за такими ознаками: широта, глибина, дієвість і стійкість. Під широтою пізнавального інтересу, варто розуміти предметну спрямованість дитячої допитливості, наявність уявлень про предмети, явища навколишньої дійсності їх предметне спрямування, вибір навчальних предметів, окремих видів діяльності. Глибина проявляється характером пізнавального ставлення до навколишнього світу. Дієвість і стійкість характеризує активність учнів у вияві допитливості, надання переваги пізнавальній діяльності з-поміж інших видів тощо [1, с. 47-48].

Характерними особливостями інтересу є його усвідомленість, емоційність, самоактивність, особлива воляова спрямованість на пізнання довкілля. Пізнавальний інтерес у навчальній діяльності виражає прагнення учнів до знань і самостійної творчої роботи, тому вважається педагогами одним із найбільш значущих і надійних факторів, які інтенсифікують пізнавальну діяльність школярів.

Дитина реалізує свій інтерес у процесі основної діяльності, тому що найсильнішим мотивом у навчанні є саме пізнавальний інтерес, який активно взаємодіє із системою ціннісних орієнтацій, метою, результатами діяльності, відображає всі складові особистості: інтелект, волю, почуття. За певних умов інтерес є засобом захоплюючого навчання, визначає інтенсивний і зосереджений розвиток пізнавальної діяльності, переростає в стійку рису характеру. Така потрібність прояву інтересу як мети, засобу і результату навчання та виховання є головною особливістю педагогічного аспекту проблеми формування пізнавальних інтересів учнів [2, с.12].

У педагогіці розрізняють чотири етапи розвитку інтересу: зацікавленість, допитливість, пізнавальний інтерес, теоретичний інтерес.

Зацікавленість вважається найелементарнішим інтересом, що за певних ситуацій оволодіває учнями, але при зміні ситуації швидко зникає. Цей етап розвитку інтересу пов'язаний з новизною предмету, яка може й не мати особливого значення для людини. В учнів ще не помічається прагнення до пізнання суті предметів, явищ, процесів, які вивчаються.

Допитливість характеризується прагненням вийти за межі побаченого, розширити свої знання, одержати відповідь на запитання, що виникають під час навчання. І на цьому етапі учням притаманні емоції здивування, почуття радості відкриття [5, с. 198].

Пізнавальний інтерес – це вищий етап розвитку пізнавальної діяльності особистості. Такий інтерес пов'язаний з її намаганням самостійно розв'язати проблемне питання. У центрі уваги – проблема, а не готові знання. При цьому дитина шукає причину, намагається осягнути сутність предмета, самостійно встановити закономірність, розкрити причинно-наслідкові зв'язки. Напружується думка, волевій зусилля, виявляються емоції.

Теоретичний інтерес характеризується спрямованістю учня не лише на глибоке і міцне засвоєння знань, пізнання закономірностей та опанування

теоретичних основ, а й на застосування їх на практиці. Теоретичний інтерес виникає в підлітків тоді, коли в них формуються наукові погляди, переконання, стійкий світогляд [4].

Пізнавальний інтерес – інтерес учнів до пізнавальної діяльності, у процесі якої вони оволодівають змістом навчального предмета і необхідними вміннями та навичками є фактором не тільки успішного навчання; він необхідний і для розвитку і для формування особистості школяра в цілому.

Розрізняють три основні рівні розвитку пізнавального інтересу:

- 1) безпосередній інтерес до нових фактів та явищ, пов'язаних з інформацією, яку учні дістають на уроці (елементарний рівень);
- 2) інтерес до пізнання істотних властивостей предметів і явищ;
- 3) інтерес до причино – наслідкових зв'язків, до виявлення закономірностей та встановлення загальних принципів, що стосуються різного роду явищ.

На пізнавальний інтерес учнів впливає: зміст навчального предмета, усі компоненти методичної системи вчителя цілі навчального процесу, форми, засоби, методи навчання з урахуванням вікових особливостей учнів.

Наявність пізнавального інтересу у молодших школярів проявляється в різних формах:

– у формі інтелектуальної активності, коли учні задають питання вчителю, беруть участь в діяльності, хочуть висловити свою точку зору, прагнуть поділитися з іншими новою інформацією;

– у формі емоційних проявів: міміки, жестів, вигуків, обміну враженнями з сусідом, цілковитій тиші і боязні порушити її. Емоційні прояви пов'язані з радісною перспективою знайденого рішення, впевненості в своїх силах, з успіхом діяльності, з певним ставленням до героя літературного твору тощо.

– у формі вольових проявів: у зосередженості уваги і слобкому відволіканні. Показовими в цьому відношенні є реакції учнів на дзвінок з уроку. Для одних дзвінок є нейтральним подразником, і вони продовжують роботу, намагаючись довести її до логічного кінця, інші – ментально припиняють слухати, закривають книги і зошити, залишаючи розпочатезавдання, і першими вибігають з класу.

– у формі вільного вибору діяльності. У вільному виборі, надаючи перевагу певній діяльності, учень розкриває свої інтереси, свої потенційні можливості.

Пізнавальний процес, пізнавальний інтерес тісно пов'язаний з виховними завданнями сучасної школи і суспільних вимог до шкільної підготовки підростаючого покоління. Правильно поставлений в школі виховний процес напряму пов'язаний з активністю школярів в процесі їхньої інтенсивної цілеспрямованої діяльності в праці, громадському житті навчання, спорті та ін., в тому числі на уроках, оскільки формування активної життєвої позиції особистості несумісне з орієнтацією на пасивне сприймання «готової» математичної або іншої навчальної інформації.

Підсумовуючи викладене вище, можна стверджувати, що без

пізнавального інтересу учнів початкових класів до освітнього процесу не може бути успішним засвоєння знань, не може бути повноцінним виховання. Тому, актуальною залишається проблема оптимізації освітнього процесу, посилення його пізнавального і виховного потенціалу, стимулювання пізнавального інтересу й самостійності учнів.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів : монографія / Н. М. Бібік ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 1998. – 199 с.
2. Брижак Н. Ю. Шляхи формування пізнавальних інтересів у навчальній діяльності молодших школярів / Н. Ю. Брижак // Науковий вісник Чернівецького нац. ун-ту. Серія : Педагогіка та психологія. – Вип. 760. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. — С.10-16.
3. Леонтьев А.Н. Предисловие к книге Л.С. Выготского «Избранные психологические исследования» / А.Н. Леонтьев, А.Р. Лурье. – М., 1956. – С. 83.
4. Онищук В. О. Шлях до глибоких знань / В. О. Онищук. – К. : Знання, 1999. – 47 с.
5. Психология : словарь / Под ред. А. В. Петровского и М.Г. Ярошевского. – М. : Политиздат, 1990. – 494 с.

УДК 373.091.12:005.963.2-051

Гавришко Сергій Гаврилович,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,

доцент кафедри суспільних дисциплін

та фізичної культури,

Роман Інеса Миколаївна,

магістр спеціальності «Освітні, педагогічні науки»,

Мукачівський державний університет

ПЕДАГОГІЧНІ ВИМОГИ ДО ОСОБИСТОСТІ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА В ШКОЛІ

У роботі майже кожного вчителя є важка, але дуже важлива місія - бути класним керівником. Одні вчителі вважають цю роботу додатковим навантаженням до своєї викладацької діяльності, інші називають її найголовнішою. Якою б складною не була робота класного керівника, без сумніву, вона потрібна дітям, оскільки основною структурною ланкою в школі є клас. Саме тут організовується пізнавальна діяльність, формуються соціальні відносини між учнями. У класах реалізується турбота про соціальне благополуччя дітей, вирішуються проблеми їх дозвілля, здійснюється первинне об'єднання колективів, формується відповідна емоційна атмосфера.

Класний керівник – це педагог-професіонал, духовний посередник між суспільством і дитиною, організатор системи стосунків на базі різноманітних видів спільної діяльності класного колективу, творець сприятливого морально-

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>